

wordt gelet, Christus is het τέλος. Zoo is de kerk tot in eeuwigheid uit den Vader, door den Zoon, in den Geest, een ethische kosmos. Ook de geloovigen zelf hebben hun eenheid in Christus en hun kracht uit Hem ¹¹¹). En op dezelfde wijze staat Christus in het middelpunt in den brief aan de Kolossenzen. Maar thans niet als Hoofd der kerk doch als centrum, kracht, hoofd van alle dingen, de geheele schepping ¹¹²). En nu niet zoozeer als τέλος, maar meer als αρχή. Uit het Scheppingsmiddelaarschap ontstaat de mogelijkheid, dat Christus als Verlossingsmiddelaar over alles triomfeert. Zoo is Kolossenzen meer kosmisch dan het verwante schrijven naar Efeze, ook meer antithetisch, want uit het Christus beginsel van alle dingen wordt alle valsche askese, alle wanen, dat andere machten de wereld regeeren teruggevoerd. Geen dualisme, eenheid in Christus ¹¹³).

Tot de dogmatische brieven reken ik ook, die handelen over het ambt. Vooraan gaat hier uit den aard der zaak 2 Korinthen. Paulus schrijft daarin breed over zijn apostolaat, maar toch ook over de beteekenis van het apostolaat in het algemeen en verdedigt het tegen allerlei aanvallen. Want immers, wat Paulus persoonlijk trof, is het *hic et nunc*, tusschen de regels door blijkt genoeg, hoe God de bedoeling had in Paulus te toonen, wat het ambt van den apostel inhield, wat er het bijzondere van uitmaakte. De brieven aan Timotheus en Titus sluiten zich daarbij aan. We zien hier ook de andere ambten werken, den strijd, dien ze hebben te voeren, de moeilijkheden, waarvoor ze komen te staan, de dwalingen, die ze hebben te bestrijden, de wijze, waarop ze hebben te vermanen. In al deze brieven blijkt het duidelijk, hoe het ambt niets is dan door Christus. De ambtsdragers komen als Zijn gezanten, prediken Zijn Woord, wijzen op Hem ¹¹⁴). Houd in gedachtenis, zoo geldt het in de eerste plaats voor het ambt, dat Jezus Christus uit de dooden is opgewekt, dat is het evangelie ¹¹⁵).

Paulus is wel genoemd, de apostel des geloofs. Zeker niet ten onrechte, want al is het waar, dat in zijn rijken brievenschat veel meer ter sprake komt dan het geloof en al hebben ook de andere apostelen van dat geloof geschreven, er is er toch geen, die van dat geloof zooveel heeft gehandeld als juist de apostel der heidenen. Zoo heeft Petrus in zijn eersten zendbrief vooral gehandeld van de hoop en Johannes in zijn brieven over de liefde. Maar deze apostelen doen dit op bijzondere wijze en vraagt men, is hun brief allereerst van be-
 toogenden of wel van vermanenden aard, dan is op die vraag eigenlijk geen antwoord te geven. Want wat doet Petrus? Hij stelt de wedergeboorte voorop ¹¹⁶). Daaruit vloeit voor den Christen alles voort. De wedergeboorte is de oorsprong, de hoop is het karakter, het werk